

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 493/2017-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. augusta 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Lajosa Mészárosa predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou Mgr. PhDr. Zuzanou Tománkovou Mikovou, PhD., MPH, Šancová 110, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj porušenie čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 2 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd verejnou ochrankyňou práv prednesením mimoriadnej správy verejného ochrancu práv o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušovaniu základných práv a slobôd detí postupom orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately 9. februára 2017 v Národnej rade Slovenskej republiky, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. apríla 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou Mgr. PhDr. Zuzanou Tománkovou Mikovou, PhD., MPH, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj porušenie čl. 2 ods. 2 ústavy a čl. 2 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) prednesením mimoriadnej správy verejného ochrancu práv o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušovaniu základných práv a slobôd detí postupom orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately 9. februára 2017 (ďalej aj „správa“) v Národnej rade Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“). Dňa 14. apríla 2017 bolo ústavnému súdu doručené jej doplnenie, ktorým sťažovateľka v zásade zopakovala a čiastočne doplnila použitú argumentáciu v sťažnosti a upravila petit rozhodnutia.

Sťažovateľka pomerne obsírne charakterizuje skutkový stav v zásade takto:

«1... Verejná ochrankyňa práv Jana Dubovcová vypracovala dokument: Mimoriadna správa verejného ochrancu práv o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušovaniu základných práv a slobôd detí postupom orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Dňa 09. 02. 2017 verejná ochrankyňa práv Jana Dubovcová túto správu predniesla v Národnej rade Slovenskej republiky.

2. Správa podľa svojho názvu implikuje, že verejná ochrankyňa práv sa zamerala na postup verejných orgánov – orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a kurately, avšak z obsahu vyplýva, že v podstatnej časti správy sa kriticky vyjadruje k sťažovateľovi – [REDAKOVANÉ] ktoré je akreditovaným subjektom na vykonávanie výchovných opatrení nariadených súdom deťom, ktoré užívajú návykové látky...

3. Ďalej sa verejná ochrankyňa práv vyjadruje k odborným otázkam v tom, že tvrdí: „že niektoré z detí, ktoré boli do [REDAKOVANÉ] umiestnené, rozhodnutím súdu, žiaľ neboli

predtým diagnostikované ako závislé, a už vôbec neprešli potrebnou detoxikádou.“ Detoxikácia sa vykonáva v závislosti od celkového psychického a fyzického stavu ambulantne alebo v ústavnej starostlivosti lôžkového zariadenia. Každé dieťa umiestňované do [REDAKOVANÉ] je evidované bezprostredne po prijíme v psychiatrickej ambulancii... V prípadoch, keď pred nástupom stav dieťaťa vyžaduje detoxifikáciu na lôžku, tak prichádza do resocializačného zariadenia až po absolvovaní hospitalizácie. Celkový pomer hospitalizácií ku ambulantnej detoxifikácii je v prípade klientov [REDAKOVANÉ] vyjadrený približne pomerom 60:40. Považujeme za potrebné zdôrazniť, že samotný fakt, že dieťa neprešlo lôžkovým zariadením nie je automaticky porušením jeho detských práv z dôvodu, že nebolo indikované na resocializačný pobyt a takto paušalizovať je nesprávne.

4. Verejná ochrankyňa práv kladie otázku: „... ako vlastne funguje systém sociálnoprávnej ochrany v praxi našich inštitúcií. Koho ochraňuje?“ Následne popisuje proces (str. 8 správy), ako v „preskúmaných prípadoch“ prebehlo umiestnenie detí do resocializačného zariadenia [REDAKOVANÉ]. Tento proces však opisuje nepravdivo a výrazne zľahčuje tak vážnosť životnej situácie, do ktorej sa dieťa dostalo, ako aj zľahčuje, priam vulgarizuje proces, akým sa o dieťati rozhoduje pred umiestnením do resocializačného strediska (ďalej len „RS“). Čo je najzávažnejšie v jej popise tohto procesu je skutočnosť, že opomína na tomto mieste uviesť najzávažnejšiu skutočnosť – a to, že o umiestnení dieťaťa rozhodoval súd... Ani v jednom prípade sa nestalo, že ak bolo rozhodnuté o umiestnení dieťaťa do [REDAKOVANÉ] predbežným opatrením, následným rozhodnutím vo veci by súd nenariadil pokračovanie výchovného opatrenia. Každé dieťa, ktoré bolo umiestnené do [REDAKOVANÉ] (aj plnoletá fyzická osoba), malo potvrdenú indikáciu na takýto pobyt špecialistom.

5. Verejná ochrankyňa práv (str. 8 správy) cituje síce hlavného odborníka pre medicínu drogových závislostí, avšak ako zdroj neuvádza odbornú literatúru, ale Denník N, ktorý je jasne politicky profilovaným komunikačným médiom. Parafrázovanie hlavného odborníka na mieste, kde verejná ochrankyňa práv opisuje procesy vzťahujúce sa výlučne na [REDAKOVANÉ] spôsobom: Aj z odborného stanoviska [REDAKOVANÉ] vyplýva, že ak do resocializačných zariadení budú umiestňované deti, ktoré tam vôbec nepatria, môže im byť týmto postupom veľmi ublížené a môže im to spôsobiť vážne

zdravotné následky.“ implikuje, že postupmi samotného [REDAKOVANÉ] mohli byť spôsobené negatívne následky na zdraví. Toto je však klamlivá interpretácia.

6. Verejná ochrankyňa práv tvrdí, že v prípade rozhodovania súdu predbežným/neodkladným opatrením o umiestnení dieťaťa do RS ak je ohrozený jeho život, „má súd možnosť umiestniť dieťa do nemocnice, v ktorej prejde detoxikádou a riadnou diagnostikou.“ Toto tvrdenie sa nezakladá na pravde... ak má dieťa poruchu správania spojenú s užívaním návykových látok a je mu súdom nariadený pobyt v resocializačnom stredisku, tak v prípade [REDAKOVANÉ] je dieťa VŽDY! v ambulantnej psychiatrickej starostlivosti a je mu poskytovaná adekvátna liečba súbežne s pobytom v chránenom prostredí. Ak sa počas pobytu v RS prejaví latentné psychiatrické ochorenie, toto je odborný personál (sociálni pracovníci, psychológovia, pedagógovia) schopný pozorovať na prejavoch správania a cestou ambulantného psychiatra sa takémuto dieťaťu zabezpečuje prijatie do lôžkového zariadenia za účelom diferenciálnej diagnostiky. Verejná ochrankyňa práv rieši vo svojej správe otázky, na ktoré treba odborné znalosti, ktorými ona nedisponuje. Poznnamenávame zároveň, že ak aj je dieťa pred nástupom do RS hospitalizované, takáto hospitalizácia trvá spravidla priemerne 3-4 dni! Dieťa je prepustené a do RS prichádza v stave, kedy nezriedka orientačná skúška ešte stále preukazuje prítomnosť návykových látok...

7. Verejná ochrankyňa práv na str. 11 svojej správy – rozoberá porušenie práva dieťaťa na vypočutie jeho názoru, zaručeného čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa. Sťažovateľka poukazuje na skutočnosť, že samotná verejná ochrankyňa práv pristupuje k hájeniu práv dieťaťa diskriminačne. A to s poukazom na skutočnosť, že v čase tvorby správy a v čase jej zverejnenia bolo verejne známou skutočnosťou, že orgány sociálnoprávnej ochrany deti a sociálnej kurately podali na základe pokynu Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny návrhy na neodkladné opatrenia na premiestnenie deti z R [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] do iných zariadení a to výlučne na základe medializovaných negatívnych informácií. Toto sa dialo bez akéhokoľvek vypočutia názoru dieťaťa, ba dokonca dieťa ani nemalo vedomosť o tom, že sa koná o jeho premiestnení do iného RS. Výsledkom bolo masívne odmietnutie premiestnenia deťmi a následné zrušujúce rozhodnutia súdov v odvolacích konaniach. Poukazovanie na nevypočutie názoru dieťaťa vo fáze umiestňovania do RS a ignorovanie nevypočutia názoru dieťaťa pri ktoromkoľvek ďalšom

úkone, ktorým sa rozhoduje o jeho ďalšom živote je pokrytecké a nemožno mu priznať skutočný záujem o hájenie práv dieťaťa zo strany verejnej ochrankyne práv.

8. Podávanie správ súdu z priebehu resocializačného procesu je zákonnou povinnosťou strediska. Ako môže byť povinnosť uložená zákonom nazvaná „otázkou vyvolávajúcou pochybnosti o nestrannosti a objektivite?“ (str. 11 správy). Diagnostikovanie pacientov v nemocnici lekármi možno nazvať neobjektívnym preto, lebo lekári sú v nemocnici zamestnaní? Diagnostika a liečba nepodliehajú kontradiktórnosti, ale sa riadia postupmi lege artis a v tomto prípade by verejná ochrankyňa práv mala rozlišovať medzi právnou stránkou veci a odbornou stránkou veci. V tomto kontexte nie je možné ani abstraktne konštatovať, že navrhovaná dĺžka pobytu je neprimeraná. Adekvátnosť odporúčaní možno hodnotiť iba v konkrétnostiach prípadu a nie všeobecnou konštatáciou.

9. Podobne by bolo možné vecne argumentovať v podstate na každú nepravdivú konštatáciu, ktorá sa v správe verejnej ochrankyne práv nachádza...

10. Sťažovateľka považuje za obzvlášť závažnú skutočnosť fakt, že verejná ochrankyňa práv si nikdy nevyžiadala žiadne podklady z [REDAKOVANÉ]. Nikdy stredisko nenavštívila, nevedla rozhovor so žiadnym zo zamestnancov ani so žiadnym z aktuálnych klientov alebo jeho zákonným zástupcom. Sťažovateľka sa dozvedela o skutočnosti, že mimoriadna správa verejnej ochrankyne práv, ktorá v podstatnom rozsahu prináša nepravdivé a difamačné tvrdenia, bude prednesená v pléne Národnej rady Slovenskej republiky z MÉDIÍ. Sťažovateľke preto nie je známe, z akých „podkladov“ na ktoré sa vo svojej správe odvoláva, túto zostavovala. Za účelom objektivizácie týchto skutočností Sťažovateľka požiadala verejnú ochrankyňu práv o zaslanie informácií – podkladov k mimoriadnej správe v zmysle ust. zák. č. 211/2000 Z. z. (viď príloha č. 2 a 3 podania). Až do dňa podania tejto sťažnosti nebolo žiadosti vyhovené, čo je postup v rozpore so zákonom.

11. Sťažovateľka považuje postup verejnej ochrankyne práv za vysoko neobjektívny o. i. v tom, že ak bolo zámerom verejnej ochrankyne práv poukazovať na nedostatky v systéme práce orgánov verejnej moci, bolo by samozrejmé, aby podrobila prieskume ich postupy vo vzťahu ku všetkým resocializačným strediskám, alebo aspoň k reprezentatívnej väčšine. Verejná ochrankyňa práv sa však zamerala iba na jedno stredisko – a to stredisko [REDAKOVANÉ] ktorého meno aj v správe opakovane uvádza. Je teda evidentné,

že primárnym zámerom verejnej ochrankyne práv nebolo poukázať na zlyhania systému vo fungovaní orgánov verejnej moci, ale na domnelé protiprávne konanie konkrétneho subjektu súkromného práva – [REDACTED] a to aj s uvedením návodu na odňatie akreditácie umožňujúcej vykonávať starostlivosť o osoby závislé od návykových látok.»

Na tomto základe sťažovateľka tvrdí, že «konaním verejnej ochrankyne práv došlo k porušeniu jej základného práva garantovaného čl. 19 ods. 1 a ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena, každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe.

Sťažovateľka má za to, že verejná ochrankyňa práva svojim konaním viacnásobne prekročila svoju právomoc definovanú ustanoveniami zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv. Konala nad rámec svojich oprávnení, nakoľko jej preskúmvacia právomoc je osobitným zákonom vymedzená výlučne na preskúmvanie činnosti orgánov verejnej moci a nie na preskúmvanie činnosti subjektov súkromného práva.

Sťažovateľka má za to, že verejná ochrankyňa práv zároveň konala protiprávne, ak „vypočúvala“ osoby, ktoré trpia duševnou poruchou (poruchy správania spojené s užívaním návykových látok a osoby závislé od návykových látok) a osoby, ktoré netrpia duševnou poruchou a tieto nie sú osobami, ktoré sú zaistené v miestach, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, disciplinárne tresty vojakov, ochranné liečenie, ochranná výchova, ústavné liečenie alebo ústavná výchova a v celách policajného zaistenia. K takýmto osobám nepatria klienti (aktuálni ani bývalí) resocializačného strediska, nakoľko resocializačné stredisko nie je miestom, kde sa obmedzuje osobná sloboda osôb akýmkoľvek spôsobom, nakoľko výchovné opatrenia nariadené maloletým klientom sú opatrenia, ktoré sú nariadené v civilnom a nie trestnom konaní. Ich cieľom teda nie je dieťa trestať, ale pomôcť mu.

Porušovateľ práv, ako vyplýva priamo z textu prednesenej Správy, konal v rozpore so zákonnou úpravou, ktorá mu ukladá (§ 15 ods. 1 písm. c) zákona č. 564/2001 Z. z.) nezaoberať sa podnetom, ktorý rieši iný orgán verejnej moci – v tomto prípade prokuratúra a pod., pričom nie je možné prezumovať, že by pri vlastnej činnosti nemal dostatočnú

vedomosť o tom, že sťažovateľke vytykané konanie je riešené orgánmi prokuratúry najmenej od septembra 2016.

Sťažovateľka zakladá názor o porušení svojich práv aj na definícii Slovenskej republiky ako právneho štátu, v ktorom nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá – per analogiam ho nemožno nútiť ani k tomu, aby strpel niečo, čo zo zákona povinný strpieť nie je.

Vzhľadom na to, že sťažovateľ nemá postavenie orgánu verejnej správy ani orgánu činného v trestnom konaní (príp. zariadenia vykonávajúceho detenciu alebo výkon väzby či trestu odňatia slobody), nie je verejný ochranca práv vo vzťahu k sťažovateľovi vybavený kompetenciou kontrolovať a vyhodnocovať jeho činnosť, naviac v rozpore s ustanoveniami § 15 ods. 1 písm. b), písm. c), písm. d) zákona č. 564/2001 o verejnom ochrancovi práv. Môže tak urobiť len sprostredkovane – prostredníctvom kontroly činností orgánov verejnej moci. Tým sa konanie ombudsmana vo veci, ktorej sa sťažnosť dotýka, aj v priamom rozpore s § 6 tohto zákona, ktorý v ods. 1 vymedzuje v slúbe ombudsmana aj pozitívny záväzok dodržiavať Ústavu SR, ústavné zákony, zákony a medzinárodné zmluvy a vykonávať ochranu základných práv a slobôd v súlade s princípmi demokratického a právneho štátu.

Porovnateľne sú tieto zásady zakotvené v Listine základných práv a slobôd, ktorý bol inkorporovaný do slovenského právneho poriadku s právnou silou ústavného zákona (23/1991 Zb.)...».

Sťažovateľka zastáva názor, že právomoc ústavného vo veci sťažnosti je daná čl. 127 ústavy, ale aj čl. 152 ods. 4 v spojení s čl. 124 ústavy. Domnieva sa tiež, že «právomoc Ústavného súdu je daná okrem čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky skutočnosťou, ktorá je založená osobitným postavením verejného ochrancu práv v právnom systéme demokratickej krajiny, ktorý je založený na trojdelení moci a vyvažovaní ich pôsobenia vzájomným systémom brzd a protiváh. Pozícia verejného ochrancu práv je definovaná v zmysle ust. čl. 151a Ústavy Slovenskej republiky ako pozícia „nezávislého orgánu Slovenskej republiky“», ako aj to, že „v tomto prípade je existentná subsidiárna právomoc Ústavného súdu Slovenskej republiky, nakoľko pozícia verejného ochrancu práv nie je založená zákonom, preto na riešenie otázky, či konaním verejného ochrancu práv boli alebo neboli porušené základné práva a slobody právnickej osoby nie je príslušný všeobecný

(správny) súd Slovenskej republiky. Pozícia verejného ochrancu práv je založená ústavou a preto na rozhodovanie je v tomto prípade príslušný Ústavný súd Slovenskej republiky.

Ďalším dôležitým kritériom pre posúdenie sťažnosti je i skutočnosť, že lustrovaním rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva. Ústavného súdu Slovenskej republiky. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a iných medzinárodných prameňov práva, sťažovateľka nedospela k žiadnym výsledkom, na ktoré by mohla poukázať pri dovolávaní sa opravného prostriedku voči inému aktu verejného ochrancu práv, za ktorý považuje Mimoriadnu správu verejného ochrancu práv o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušovaniu základných práv a slobôd detí postupom orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Má za to, že konanie verejného ochrancu práv v tomto konkrétnom prípade je také bezprecedentné, že ho nemožno zdôvodňovať žiadnym predošlým postupom súdneho orgánu. O to ťažšia s javí dôkazná pozícia sťažovateľky. Avšak má za to, že v tomto konkrétne m prípade bolo konanie verejnej ochrankyne práv tak fatálne podrobené čiastkovým a nebojíme sa tvrdiť ani že politicky motivovaným cieľom, že verejná ochrankyňa práv miesto toho, aby bola subjektom, ktorý má výnimočné a výsostné postavenie na mediovanie konfliktov pri strete práv na túto svoju pozíciu nielenže rezignovala, ale naopak, svojim konaní porušila základné právo a slobodu – právo na ochranu dobrého mena právnickej osoby, právo na ochranu pred nedôvodným zhromažďovaním informácií, jej právo postupovať vo vzťahu k nej len na základe zákona a v jeho rámcoch, a to bez práva sťažovateľky domôcť sa nápravy porušenia svojich práv.

Na tomto mieste sa sťažovateľka dovoľáva pozitívneho vyvodenia právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky s poukazom na čl. 152 ods. 4 a čl. 124 Ústavy Slovenskej republiky, nakoľko má za to, že aj pri neexistencii podobného porušenia, ktoré by zakladalo rozhodnutie súdneho orgánu, nemôže Ústavný súd rezignovať na ochranu ústavností z dôvodu nedostatku svojej právomoci. Konania vo veci tohto podania sa sťažovateľka domáha taktiež s poukazom na ust. § 53 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. zákon o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcovo ústavnom síde.

Porušenie základného práva – práva na ochranu dobrého mena právnickej osoby je v tomto prípade osobitne poľutovania hodné, pretože sťažovateľka je právnickou osobou, ktorá pôsobí v neziskovom sektore sedemnášť rokov, doposiaľ s nedopustila žiadneho

správneho ani iného deliktu, denne poskytuje starostlivosť cieľovej skupine s ťažkou patológiou a voči ktorej sa vedie doposiaľ nebývalá mediálna kampaň. Sťažovateľka má za to, že v tomto prípade sa verejný ochranca práv mal zdržať zaujatého konania bez relevantných objektivizovaných skutočností preukazujúcich mediálne tvrdenia. Ani po viac ako sedem mesačnom vyšetrowaní orgánmi činnými v trestnom konaní sa žiadne z tvrdení zinscenovaných niektorými politikmi nepotvrdili, doposiaľ žiadnej osobe nebolo vznesené obvinenie.

Intenzita porušenia práva na ochranu dobrého mena sťažovateľky je zásahom verejnej ochrankyne práv mimoriadne vysoká...

Zásah bol vykonaný na pôde zákonodarného zboru krajiny so širokou mediálnou publicitou...

Označený zásah vo svojom následku nabúrava dôveru tak minulých, ako aj súčasných klientov, ktorým počas svojej existencie nezisková organizácia poskytovala svoju starostlivosť, ako aj ich rodinných príslušníkov...“.

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Verejná ochrankyňa práv prednesením Mimoriadnej správy verejného ochrancu práv o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušovaniu základných práv a slobôd detí postupom orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v Národnej rade Slovenskej republiky

porušila

základné právo sťažovateľky zaručenej jej čl. 19 ods. 1, ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky.

Základné právo sťažovateľky zaručené jej v čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo sťažovateľky vyplývajúce z čl. 2 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky

zakazuje pokračovať

verejnej ochrankyni práv v porušovaní základného práva sťažovateľky.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie vo výške 30 000,- eur ktoré je verejná ochrankyňa práv povinná vyplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia v konaní o ústavnej sťažnosti vo výške 313,22 EUR, ktoré je porušiteľ práv povinný vyplatiť advokátke Mgr. PhDr. Zuzane Tománkovej Mikovej, PhD., MPH, na č. účtu [REDACTED] vedeného v Tatra banka, a. s., do jedného mesiaca po právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle

konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť aj absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním postupom, rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom, rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Podľa čl. 2 ods. 1 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 2 ods. 2 listiny štátnu moc možno uplatňovať iba v prípadoch a v medziach ustanovených zákonom, a to spôsobom ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.

Podľa čl. 19 ods. 1 ústavy každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

Podľa čl. 19 ods. 3 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe.

Podľa čl. 151a ods. 1 ústavy verejný ochranca práv je nezávislý orgán Slovenskej republiky, ktorý v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom chráni základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb v konaní pred orgánmi verejnej správy a ďalšími orgánmi verejnej moci, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom. V zákonom ustanovených prípadoch sa verejný ochranca práv môže podieľať na uplatnení zodpovednosti osôb pôsobiacich v orgánoch verejnej moci, ak tieto

osoby porušili základné právo alebo slobodu fyzických osôb a právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci poskytnú verejnému ochrancovi práv potrebnú súčinnosť.

Podľa § 23 ods. 1 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom ochrancovi práv“) verejný ochranca práv predkladá národnej rade každý rok v prvom štvrtroku správu o činnosti, v ktorej uvedie svoje poznatky o dodržiavaní základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb orgánmi verejnej správy a jeho návrhy a odporúčania na nápravu zistených nedostatkov.

Podľa § 23 ods. 2 zákona o verejnom ochrancovi práv verejný ochranca práv zverejní správu o činnosti podľa odseku 1 prostredníctvom internetu a dá k dispozícii na zverejnenie do periodickej tlače a prípadne aj prostredníctvom ostatných informačných prostriedkov.

Podľa § 23 ods. 3 zákona o verejnom ochrancovi práv verejný ochranca práv informuje o svojej činnosti a jej výsledkoch prostredníctvom internetu a ostatných informačných prostriedkov.

Podľa § 24 zákona o verejnom ochrancovi práv ak verejný ochranca práv zistí skutočnosti nasvedčujúce, že porušenie základného práva alebo slobody je závažné alebo sa týka väčšieho počtu osôb, môže predložiť národnej rade mimoriadnu správu. Súčasťou mimoriadnej správy môže byť aj návrh, aby bola prerokovaná na najbližšej schôdzi národnej rady.

Podľa § 25 zákona o verejnom ochrancovi práv verejný ochranca práv pri výkone svojej pôsobnosti spolupracuje s príslušnými orgánmi verejnej správy a prokuratúry. Verejný ochranca práv môže spolupracovať aj s inými subjektmi pôsobiacimi v oblasti ochrany práv a slobôd.

Ústavný príkaz konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, vyjadrený v čl. 2 ods. 2 ústavy zaväzuje všetky orgány verejnej moci.

Tento ústavný príkaz zaväzuje orgány verejnej moci pri ich akejkolvek činnosti a zvlášť vtedy, ak výkonom svojich kompetencií poskytujú ochranu základným právam a slobodám fyzických osôb a právnických osôb, rešpektujúc pritom princípy právneho štátu (čl. 1 ods. 1 prvá veta ústavy).

Ústavnosť konaní pred orgánom verejnej moci sa vzťahuje aj na verejného ochrancu práv, t. j. predpokladá sa, že orgán verejnej moci koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu predmetného konania. Ústavný súd v tomto smere osobitne poukazuje na objektivitu takého postupu orgánu verejnej moci (mutatis mutandis II. ÚS 9/00, II. ÚS 143/02). Len objektívnym postupom sa vylučuje svojvôľa, ktorej nebezpečenstvo spočíva v potenciálnom uplatnení ničím (objektívne) nepodloženej úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú v podmienkach právneho štátu okrem iného garantované zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu (II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, obdobne aj II. ÚS 9/00, III. ÚS 300/06).

Tieto východiská je povinný dodržiavať verejný ochranca práv. Úlohou ústavného súdu bolo preto posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná.

III.

Verejná ochrankyňa práv podľa § 24 zákona o verejnom ochrancovi predložila v januári 2017 národnej rade mimoriadnu správu o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušovaniu základných práv a slobôd detí postupom orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately neziskovej organizácie týkajúcej sa aj resocializačného strediska [REDAKOVANÉ] zistených prieskumom Kancelárie verejného ochrancu práv o dodržiavaní základných práv a slobôd detí okrem reedukácie aj v ďalších oblastiach sociálnoprávnej ochrany detí. Jeho účelom bolo najmä získanie poznatkov o tom, či v nich systém sociálnoprávnej ochrany detí v súčasnom nastavení a pravidlách fungovania dokáže deťom plnohodnotne zabezpečiť ochranu a dodržiavanie ich práv zaručených v Dohovore

o právach dieťaťa a či v rámci svojho systémového nastavenia a fungovania predstavuje aj garanciu ústavného práva dieťaťa na osobitnú ochranu.

Verejná ochrankyňa práv zhrnula získané zistenia takto:

«I. Podobne ako aj v prípade [REDAKOVANÉ], aj v prípade detského domova [REDAKOVANÉ] prieskum odhalil nedostatky v kontrole tohto zariadenia, a to najmä s ohľadom na jej nezávislosť.

Nedostatok nezávislej kontroly vyplýva zo skutočnosti, že ak v detskom domove vykonáva kontrolu ústredie, toto opätovne kontroluje iba samo seba, pretože je to v prvom rade ústredie, ktoré podľa internej normy č. [REDAKOVANÉ] rozhoduje o tom, do ktorého detského domova bude dieťa umiestnené. Je teda veľmi nepravdepodobné, že ústredie by pri kontrole dospelo k záveru, že dieťa umiestnilo do nevhodného zariadenia, a tým de facto skonštatovalo, že to bolo v prvom rade ústredie, ktoré pochybilo pri jeho určení.

Podľa § 73 ods. 1 písm. c) zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele má ústredie kompetenciu detský domov kontrolovať. Avšak, pri výkone kontroly sa ústredie riadi iba zákonom č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov, ktorý neobsahuje žiaden bližší postup, ktorým by sa kontrola mala riadiť.

Ústredie zároveň nedisponuje žiadnymi záväznými štandardami, na základe ktorých by pracovníci ústredia mohli objektívne a komplexne skontrolovať, či v zariadeniach, v ktorých sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nedochádza k porušovaniu základných práv a slobôd detí. Kontrola preto prebieha podobne ako aj v prípade resocializačných zariadení – iba kontrolou listinných dôkazov, t. j. spisov detí, a kontrolou materiálnych podmienok v zariadení.

Kontrola zo strany MPSVR je aj v tomto prípade temer neexistujúca, lebo ak MPSVR nevidí splnenie podmienok na obligatórne zrušenie akreditácie ani v prípade [REDAKOVANÉ], je zrejmé, že nebude uvažovať o zrušení akreditácie „iba“ pri porušení zákona.

V čl. 25 Dohovoru o právach dieťaťa pritom štáty výslovne uznávajú právo dieťaťa, ktoré zverili príslušné orgány do starostlivosti, ochrany alebo na liečenie telesného alebo duševného zdravia náhradnému zariadeniu, na pravidelné hodnotenie zaobchádzania s dieťaťom a všetkých ďalších okolností spojených s jeho umiestnením a v čl. 3 ods. 3 Dohovoru o právach dieťaťa sa štáty zaväzujú že zabezpečia, aby inštitúcie, služby

a zariadenia zodpovedné za starostlivosť a ochranu detí zodpovedali normám stanoveným kompetentnými úradmi, zvlášť po stránke bezpečnosti a ochrany zdravia, počtu a kvalifikácie personálu, ako aj kompetentného dozoru.

Z opísaného systému sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je však zrejmé, že neposkytuje žiadny rozumný argument, na ktorom by bolo možné postaviť záver, že je v najlepšom záujme dieťaťa.

Okrem iných, vyplynuli z prieskumov aj tieto zistenia:

1) Súdny, až na malé výnimky, neumožňuje dieťaťu byť priamo vypočuté v každom konaní, ktoré sa ho týka.

2) Súdny takmer vôbec nevykonávajú osobnú kontrolu v zariadeniach, do ktorých deti umiestňujú.

3) Zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately tým, že umožňuje kumuláciu funkcií na strane zriaďovateľa detského domova, riaditeľa detského domova a profesionálneho rodiča, otvára priestor na obchádzanie zmyslu a účelu tohto zákona, čo v kombinácii s nekompetentnou kontrolou oslabuje sociálnoprávnú ochranu práv detí.

4) Pri určovaní zariadenia, do ktorého má byť dieťa umiestnené, je skôr zohľadňovaný záujem zariadenia, než najlepší záujem dieťaťa.

5) Kontrolné orgány nevykonávajú riadne svoje kontrolné právomoci.

6) Kontrolné orgány nemajú k vypracované žiadne záväzné štandardy, na základe ktorých by vedeli akým spôsobom a čo je potrebné v zariadeniach kontrolovať.

II.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti, odporúčam národnej rade prijať nasledujúce opatrenia:

A. zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately upraviť tak, aby do resocializačného strediska mohli byť umiestnené deti až po riadnej diagnostike a detoxikácii, a to aj v tom prípade, ak o umiestnení rozhoduje súd na základe neodkladného opatrenia alebo výchovného opatrenia,

B. zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately upraviť tak, aby sa zvýšil počet povinných návštev v zariadeniach na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a aby aspoň dve z týchto návštev boli povinne neohlásené,

C. zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately upraviť tak, aby neumožňoval kumuláciu funkcií na strane zriaďovateľa detského domova, jeho riaditeľa a profesionálneho rodiča,

D. znížiť počet detí na jedného profesionálneho rodiča, resp. profesionálnu rodinu stanovený vyhláškou,

E. zabezpečiť alternatívu k ústavnej starostlivosti, tak aby ústavná starostlivosť bola opatrením ultima ratio,

F. zabezpečiť, aby v konaní, v rámci ktorého sa rozhoduje o umiestnení dieťaťa do zariadenia na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, bol názor dieťaťa vždy zohľadnený, a aby nutnosť a účelnosť umiestnenia dieťaťa do zariadenia na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately bola vždy preskúmaná a potvrdená nezávislým odborníkom z oblasti detskej psychiatrie,

G. zabezpečiť, aby úrady práce boli dostatočne vybavené po personálnej, odbornej aj po materiálnej stránke tak, aby sociálni kurátori mohli vykonávať svoju prácu v najlepšom záujme dieťaťa,

H. zabezpečiť, aby resocializačné strediská pracovali pod dohľadom odborného garanta, ktorého odborné usmernenie k spôsobu činnosti, spôsobu výkonu opatrení, metódy, techniky a postupu bude pre resocializačné stredisko záväzné,

I. sprísniť požiadavky na počet, kvalifikáciu a vhodnosť odborného personálu v detských domovoch a v resocializačných strediskách, vhodnosť profesionálnych rodičov a zabezpečiť pre nich systematické odborné vzdelávanie a pomoc pri výkone povolania,

J. vypracovať záväzné štandardy, ktoré budú jasne, zrozumiteľne a detailne určovať, akým spôsobom sa vykonáva kontrola v zariadeniach na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,

K. zabezpečiť vypracovanie záväzných štandardov pre prácu s deťmi v zariadeniach na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,

L. zabezpečiť nezávislú a kompetentnú kontrolu činnosti týkajúcej sa detí uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami ako aj to, aby zo strany kontrolných orgánov nedochádzalo k bagatelizovaniu individuálnych sťažností,

M. zabezpečiť, aby zariadenie, do ktorého je dieťa umiestnené, zodpovedalo čo najviac jeho individuálnym potrebám, rešpektovalo jeho rodinné väzby, predchádzajúce

štúdium, potenciálne schopnosti jeho ďalšieho fyzického, duševného, sociálneho i emocionálneho rozvoja,

N. zabezpečiť štatistické sledovanie recidívy u maloletých, s cieľom zistiť, či resocializácia maloletých plní zákonom deklarovany účel,

O. čo najskôr vyvodit' dôsledky vo vzťahu k akreditácii [REDAKOVANÉ], pretože existujú dôvodné obavy, že akreditovaným subjektom, jeho štatutárnymi zástupcami, zodpovednou osobou, alebo inými zamestnancami alebo spôsobom jeho činnosti, môže byť ohrozený život a zdravie dieťaťa, alebo jeho priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin.»

Úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či verejná ochrankyňa práv, spravujúc sa jej právomocou ustanovenou v ústave a podrobnejšie ustanovenou v zákone o verejnom ochrancovi práv, predložením a prednesením mimoriadnej správy verejného ochrancu práv o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušovaniu základných práv a slobôd detí postupom orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately 9. februára 2017 v národnej rade mohla porušiť čl. 2 ods. 2 ústavy a základné práva sťažovateľky podľa čl. 19 ods. 1 a 3 ústavy.

Podstatou sťažnosti sťažovateľky je dožadovanie sa poskytnutia ochrany jej dôstojnosti, cti, dobrej povesti a ochrany jej mena. Sťažovateľka totiž tvrdí, že verejná ochrankyňa práv ako orgán verejnej moci tým, že predložila a predniesla v národnej rade správu „o skutočnostiach nasvedčujúcich závažnému porušovaniu základných práv a slobôd detí postupom orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately“ 9. februára 2017, zasiahla do jej základných práv garantovaných čl. 19 ods. 1 a 3 ústavy, zasiahla do jej súkromia a podľa jej tvrdenia sa dostala do negatívnej pozície subjektu poskytujúceho služby sociálnej kurately.

Ústavný súd spravidla rozhoduje o veciach, v ktorých je pozícia sťažovateľov daná účastenstvom v konaniach a z tohto pohľadu väzba medzi jednotlivcom a orgánom verejnej moci nespôsobuje problémy. Náročnejšie je štrukturovať, uchopiť prípady, kde je väzba medzi jednotlivcom a verejnou mocou menej zreteľná, čo je situácia v prerokúvanej veci.

Sťažovateľka sa cíti byť v predmetnej veci obeťou zásahu verejnej ochrankyne práv z dôvodu, že bola negatívne zmienená v správe verejnej ochrankyne práv a v diskusii o citlivej spoločenskej téme. Daná situácia je však podľa názoru ústavného súdu stále vzdialená od bodu, kde by sa mohlo začať uvažovať, že vznikol mocenský tlak na sťažovateľku, na základe ktorého by sa mohla cítiť ohrozená ako nositeľka základných práv. Sťažnosť skôr odráža jej emočné znepokojenie, ktoré je nateraz príliš vzdialené vecnej a právnej možnosti obhajovať sa.

Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že prerokovanie správy verejnej ochrankyne práv neznamenali pre sťažovateľku bezprostredný a priamy zásah do jej právnej pozície tak, aby bolo možné uvažovať, že je obeťou zásahu do svojich subjektívnych práv iba prednesením správy.

Sťažovateľkina ústavnoprávna pozícia v predmetnej veci je teda minimálna, skôr teoretická. Je potrebné uviesť, že niečo iné je byť nositeľom práv vo všeobecnosti, z ľudskej podstaty a niečo iné je byť obeťou ich porušenia v konkrétnej veci. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľka je nositeľkou označených práv, ale nie je obeťou ich porušenia.

Ústavný súd považuje za potrebné poukázať na ústavné postavenie, funkcie, právomoc a pôsobnosť verejného ochrancu práv. Ústava „definuje“ verejného ochrancu práv ako nezávislý orgán Slovenskej republiky, ktorý v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom chráni základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb v konaní pred orgánmi verejnej správy a ďalšími orgánmi verejnej moci, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom. V zákonom ustanovených prípadoch sa verejný ochranca práv môže podieľať na uplatnení zodpovednosti osôb pôsobiacich v orgánoch verejnej moci, ak tieto osoby porušili základné právo alebo slobodu fyzických osôb a právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci poskytnú verejnému ochrancovi práv potrebnú súčinnosť. Vzhľadom na uvedené by postup verejného ochrancu práv potenciálne bolo možné označiť za protiústavný v zásade len vtedy, ak by sa uplatňoval spôsobom, metódami a právnymi formami, ktoré sú ústavou a zákonom zverené do výhradnej právomoci iných orgánov verejnej moci, a predovšetkým vtedy, ak by zjavne

prekročil ústavou mu vymedzené právomoci. V prípade prednesenia správy verejnou ochrankyňou práv v národnej rade za ústavou a zákonom ustanovených pravidiel, porušenie ktorých ústavný súd nezistil, o takúto situáciu nešlo. Vychádzajúc z právomoci verejného ochrancu práv, nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za a priori protiústavné predloženie a prednesenie správy na schôdzi národnej rady, ktorej predmetom by mali byť informácie získané pri výkone jeho právomoci.

Ústavný súd pripúšťa, že prednesenie správy, ktorej obsah vyvolal diskusiu v národnej rade, mohlo vzbudiť u sťažovateľky nevôľu a prípadne vyvolať aj isté obavy. Podľa názoru ústavného súdu však neexistuje (priama) väzba medzi postavením sťažovateľky a ujmom, ktorú mala podľa jej tvrdenia utrieť porušením ňou identifikovaných práv verejnou ochrankyňou práv prednesením správy v národnej rade, sťažovateľka teda nie je obeťou porušenia ústavy verejnou ochrankyňou práv (porovnaj doktrínu ústavného súdu k zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti a k ne/oprávnenosti osoby a doktrínu Európskeho súdu pre ľudské práva k podmienke prípustnosti „*victim of violation*“).

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. augusta 2017